



İlham Əliyevin sülh gündəliyi bölgədəki sabitliyin zəmanətidir

Şarl Mişelin təşəbbüsü ilə Brüsseldə keçirilən 5-ci görüş də Azərbaycanın diplomatik qələbəsi ilə yekunlaşdı

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyi ətrafında danışıqlar davam edir. Azərbaycan qalib tərəf kimi prosesi öz diktəsi ilə idarə edir, Ermənistan isə yenə də müxtəlif bəhanələr gətirməklə vaxtı uzadır. Amma bu ölkə anlamır ki, Azərbaycan artıq torpaqlarını işğaldan azad edib, nə "Dağlıq Qarabağ" var, nə də "status".

Tərəflər arasında aparılan sülh danışıqları həm Rusiya, həm də Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə reallaşır. Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin vasitəçiliyi ilə Soçidə 3 dəfə, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin təşəbbüsləri ilə Praqa danışıqları da daxil olmaqla (Brüsseldə 5) 6 görüş keçirilib. Şarl Mişelin təşəbbüsü ilə cari ilin mayın 14-də Bekçikada keçirilən görüşdə də tərəflər bir sıra məsələlərdə razılığa gəliblər. Tərəflər 1991-ci ilin "Alma-Ata Bəyannaməsi"ni müvafiq olaraq Ermənistanın 29,800 kvadratkilometr, Azərbaycanın 86,600 kvadratkilometr ərazisinin toxunulmazlığına sadıqlıqlarını təsdiq ediblər.

Danışıqlar tam olaraq rəsmi Bakının diktəsi fonunda keçir

Ümumiyyətlə, bu formatlarda tərəflər arasında keçirilən görüşlərdə müəyyən razılışmalar əldə olunub, müvafiq bəyanatlar imzalanıb. Praqa və Soçidə keçirilən son iki görüşdə imzalanan bəyanatlar isə digər sənədlərdən bir qədər fərqlənib.

İmzalanan bütün bəyanatlarda Azərbaycanın diplomatik üstünlüyü özünü göstərib. Lakin son iki bəyanatda yer alan müddəalara əsasən Ermənistan Qarabağın Azərbaycan ərazisi olduğunu rəsmən təsdiqləyib. Qəbul edilmiş bəyanatlar da isbat edir ki, danışıqlar tam olaraq rəsmi Bakının diktəsi fonunda keçir və sənədlər Azərbaycanın istəklərinə uyğun formada qəbul olunur.

Praqa görüşünün kommünikesinə əsasən, Ermənistan ilk dəfə olaraq rəsmi şəkildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tanıyıb və bu, həm də Azərbaycanın Qarabağ üzərində suverenliyi deməkdir. Həmçinin Praqa bəyanatında keçmiş sovet respublikalarının inzibati sərhədlərini faktiki formalaşdıran 1991-ci il Almatı Bəyannaməsinə istinad edilir və bu da o deməkdir ki, Qarabağ erməniləri üçün hansısa statusun olması ilə bağlı hər hansı spekulasyiyadan söhbət gedə bilməz.

Beşinci Brüssel görüşündən sonra Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişel mətbuata açıqlama verərək bildirdi ki, bu dəfə əsas diqqət Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması prosesinə yönəldilib. Liderlər Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olunması üçün birgə istəklərini ifadə ediblər. Bu istiqamətdəki müvafiq söyləri təqdir edən diplomat hesab edir ki, bu yaxınlarda sülh

saizişi ilə bağlı ABŞ-də keçirilmiş müsbət danışıqlardan sonra bu impuls saxlanaraq Azərbaycan ilə Ermənistan arasında əhatəli sülh sazişinin imzalanması üçün qətiyyətli addımlar atılmalıdır.

Sərhədlərin delimitasiyasının yekunlaşdırılması danışıqlar vasitəsilə baş tutacaq

Şarl Mişelin sözlərinə görə, görüşdə sərhəd məsələlərində irəliləyiş və sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı atılacaq növbəti addımlar da müzakirə edilib. Həmin kontekstdə liderlər sərhəd məsələləri ilə bağlı ikitərəfli görüşlərin bərpasına dair razılığa gəliblər. Liderlər 1991-ci ilin "Alma-Ata Bəyannaməsi"ni və Ermənistanın 29,800 kvadratkilometr və Azərbaycanın 86,600 kvadratkilometr ərazisinin toxunulmazlığına birmənalı sadıqlıqlarını təsdiq etdilər. Sərhədlərin delimitasiyasının yekunlaşdırılması danışıqlar vasitəsilə baş tutacaq.

Humanitar məsələlərə gəldikdə, Şarl Mişel bildirdi ki, qarşıdakı həftələr ərzində saxlanılan daha çox şəxslər azad ediləcək. Onun fikrincə, yolunu azan və qarşı tərəfə keçən əsgərlərin sürətli prosedür vasitəsilə azad olunmalarına dair qarşılıqlı anlaşmanın təmin olunması davam etdirilməlidir: "Biz həmçinin itkin düşmüş şəxslərin taleyi ilə bağlı və minaların təmizlənməsi işinin sürətləndirilməsinin vacibliyinə dair müzakirələr apardıq".

Tərəflər həmçinin keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində yaşayan ermənilərin hüquqları və təhlükəsizliyi məsələsi ilə əlaqədar müzakirələri davam etdiriblər. Şarl Mişel Azərbaycanı beynəlxalq ictimaiyyətlə sıx əməkdaşlıq çərçivəsində həmin əhalinin hüquq və təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə bağlı müsbət gündəliyin formalaşdırılmasına dəvət edib: "Mən həmçinin Bakının bu əhali ilə şəffaf və konstruktiv dialoq aparması zərurəti məsələsini qaldırdım. İnanıram ki, düşmənçilik ritorikasından çəkinmək, qarşılıqlı məqbul həll yollarına nail olmaq üçün xoş niyyət və liderliyin nümayiş etdirilməsi vacibdir".

Bu bir həqiqətdir ki, rəsmi Bakı Azərbaycanın erməni sakinlərinə ölkə Konstitusiyası çərçivəsində bütün hüquqların verilməyini bəyan edib. Bu baxımdan, nə bu gün, nə də gələcəkdə Azərbaycanda yaşayan ermənilərə hər hansı bir statusun verilməsindən söhbət belə gedə bilməz. Azərbaycan ərazisində yaşayan hər kəsin hüquqlarına və təhlükəsizliyinə, onların milli, irqi

və dini mənsubiyyətlərindən asılı olmayaraq, konstitusiyaya çərçivəsində təminat verilir. Əhalinin hər hansı bir qrupunun "hüquq və təhlükəsizliyi" ilə bağlı hansısa "beynəlxalq mexanizmlər" in müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Konstitusiyasının və beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərindən birini - bərabərlik prinsipini pozduğu üçün heç bir halda tətbiq edilə bilməz.

Zəngəzur dəhlizinin açılmasına əngəl qalmır

Görüşün digər vacib məqamı Azərbaycanın kommunikasiyaların açılmasına dair təklifinin realizəsi üzrə ciddi irəliləyişlə bağlıdır. Şarl Mişel deyib ki, bağlantılar məsələsində tərəflər regionda nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin bərpası istiqamətində müzakirələrdə aydın irəliləyişə nail olublar. Bu mövzuda, xüsusilə də Naxçıvana və əks istiqamətdə dəmir yolu əlaqəsinin bərpasına dair mövqelər olduqca yaxınlaşıb. Dəmir yolu əlaqələrinin bərpası ilə bağlı modallıqları və konkret qrafik üzrə zəruri inşaat işlərini özündə ehtiva edəcək ümumi razılaşmanın yekunlaşdırılmasına dair müvafiq heyətlərə təlimatlar verilib. Bu işdə tərəflər Ümumdünya Gömrük Təşkilatından dəstək alınmasına dair razılığa gəliblər.

Beləliklə, aydın olur ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması işi ilə bağlı hansısa əngəl qalmır və işin dəstəklənməsi üçün prosesə Ümumdünya Gömrük Təşkilatı cəlb ediləcək. Bu, əlbəttə, Ermənistanın ənənəvi yayınmalarının qarşısının alınmasında əhəmiyyətli rol oynayacaq. Bütün görüşlərdə olduğu kimi, bu dəfə də humanitar məsələlər Prezident İlham Əliyevin əsas tezislərindən olub və Şarl Mişelin ifadə etdiyi kimi, yaxın həftələrdə ciddi nəticələr gözlənilir. Ən əsası, azaraq sərhədi keçən hərbi qulluqçular sürətləndirilmiş əsaslarla azad olunacaqlar.

Tərəflər növbəti dəfə Brüsseldə iyul ayında görüşəcəklər

Şarl Mişel növbəti görüşlərə də toxunaraq deyib ki, Brüssel görüşlərini mümkün qədər tez-tez keçirmək barədə razılığa gəlinib. Liderlər növbəti dəfə Brüsseldə iyul ayında görüşəcəklər: "Artıq bəyan etdiyimiz kimi, biz yenidən yaxın gələcəkdə Fransa Prezidenti Makron və Almaniya Kansleri Şolts ilə Kişinyovda keçiriləcək 2-ci "Avropa siyasi birliyi" Zirvə Toplantısı çərçivəsində görüşəcəyik. Mən həmçinin liderləri oktyabrda Qranada təşkil ediləcək 3-cü "Avropa siyasi birliyi" Zirvə Toplantısı çərçivəsində daha bir belə görüşə dəvət etmək niyyətindəyəm".

Bu fikirlərdən bəlli olur ki, Azərbaycan razılıq verərsə, bu il tərəflər arasında daha 3 görüşün keçirilməsi

nəzərdə tutulur. Belə ki, iyunun 1-də Moldovanın paytaxtı Kişinyov şəhərində keçiriləcək 2-ci "Avropa siyasi birliyi" Zirvə Toplantısı çərçivəsində Fransa Prezidenti Emmanuel Makron və Almaniya Kansleri Olaf Şoltsun iştirakı ilə liderlər arasında növbəti danışıqların aparılması planlaşdırılır.

İyul ayında isə Brüsseldə yenidən üçtərəfli görüşün keçirilməsi nəzərdə tutulur. Brüssel danışıqlarında Mişel, İlham Əliyev və Paşinyan iştirak edəcəklər. Oktyabrda isə Qranadada 3-cü "Avropa siyasi birliyi" Zirvə Toplantısı keçiriləcək.

Qeyd edək ki, Azərbaycan və Ermənistan tərəfləri görüşlərə razılıq verilib-verilməməsi barədə məlumat yaymayıb. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Brüssel görüşündən öncə yaydığı məlumatda bildirilib ki, Kişinyovda "Avropa siyasi birliyi"nin növbəti iclası çərçivəsində Fransa Prezidenti və Almaniya Kanslərinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında görüş keçirilməsi təklif olunub. "Azərbaycan tərəfi öz növbəsində, Brüssel formatını əvəz etməmək və bu formatı dəyişdirməmək şərtlə Kişinyovda qeyri-formal görüşdə Azərbaycan tərəfinin iştirakının mümkün olduğunu bildirib" - deyərək XİN-in məlumatında bildirilib.

İlham Əliyev Azərbaycanın milli maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edir

Gördüyü kimi, son görüşün nəticələrini ümumən qənaətbəxş hesab etmək olar. Səsləndirilən bəyanatlardan belə nəticəyə gəlmək olar ki, danışıqlar prosesi yenə Azərbaycanın üstünlüyü ilə davam edib. Ermənistanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə dəstək ifadə etməsi, bölgədə nəqliyyat-kommunikasiya layihələrinin açılmasına müsbət yanaşması və sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya prosesi ilə bağlı irəli sürülən təkliflərlə razılışması sülh prosesinin gələcəyi üçün böyük ümidlər yaradır.

Bütün görüşlərin nəticəsi onu göstərir ki, İlham Əliyev birmənalı olaraq Azərbaycanın milli maraqlarını qətiyyətlə müdafiə edir və regionda sülhün, təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində məqsədyönlü siyasət həyata keçirir. Sülh danışıqlarının gündəmini müəyyənləşdirən İlham Əliyevin qətiyyətli diplomatiyası uğurlu nəticə verir.

Avropa İttifaqının gizli gündəliyinin olmadığını da söyləyən diplomat bəyan edib ki, təşkilatın yeganə məqsədi Azərbaycana və Ermənistanla əhatəli və ədalətli sülhə nail olmaqda kömək etməkdir. Aİ tərəflərin birgə söylərinə dəstək verməyə hazırdır.

*Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"*